

LAHTI

LAHDEN YMPÄRISTÖTILINPÄÄTÖS 2006

HÄMEEN
YMPÄRISTÖKESKUS

PÄIJÄT-HÄMEEN
KESTÄVÄN KEHITYKSEN KESKUS

Lahden kaupungin ulkoisia vahvuuksia ovat sen sijainti ja yhteydet, tiivis ja toimiva kaupunkirakenne sekä monipuolinen luontoympäristö ja hyvät virkistysmahdollisuudet. Uudessa strategiassa todetaan, että kaupungin kestävä kehitys merkitsee ympäristövaikutusten huomioimista suunnittelussa ja rakentamisessa ja että ilmastomuutoksen vaikutusten huomioiminen on tässä työssä keskeisellä sijalla. Näiden päämäärien toteutumiseen vaikutetaan hyvällä kaupunkisuunnittelulla, ympäristökuormitusta vähentämällä sekä vaalimalla monipuolista ja määrältään riittävää viherympäristöä sekä puhtaita, vaativaan virkistyskäyttöön soveltuvia vesistöjä.

Lahden kaupunki uudisti vuonna 2006 ympäristöpolitiikkansa. Se ilmaisee kaupungin sitoutumista hyvään ympäristöasioiden hoitoon ja kestävä kehityksen edistämiseen. Lahdessa on vuoden 2006 aikana kohennettu ympäristön tilaa mm. panostamalla pilaantuneiden maa-alueiden puhdistukseen ja melusuojausten rakentamiseen. Lahden seudun ympäristölautakunta aloitti toimintansa 1.7.2006 ja vuoden aikana on huomattu, että yhteistyöllä naapurikuntien Hollolan ja Nastolan kanssa ympäristöasioiden hoito sujuu mallikkaasti. Lautakunnan alaisuudessa toimivan Lahden seudun ympäristöpalvelut yksikön henkilökunta palvelee laajalla ympäristönsuojelun asiantuntemuksella kaikkien kolmen kunnan asukkaita, yrityksiä ja muita toimijoita tavoitteenaan hyvä ja viihtyisä elinympäristö sekä ympäristöongelmien synnyn ennaltaehkäisy.

Pitkäjänteinen työ alueemme ympäristöosaamisen vahvistamiseksi on kantanut hedelmää. Lahden seudun ympäristöklusteri vahvistaa alueellista ympäristötoimijoiden joukkoa ja sillä on niin kansallista kuin kansainvälistä vaikutusta.

Lahti haluaa olla kestävästi kehittyvä kaupunki, joka kehittää jatkuvasti omaa toimintaansa ja edistää ympäristömyönteisempää organisaatiokulttuuria. Kaupungissa ollaan parhaillaan laatimassa uutta ympäristöstrategiaa. Kaupunkikonsernin ympäristöjohtamisjärjestelmä määrittelee eri toimijoiden vastuut ja velvoitteet. Jatkuva ja systemaattinen kehityksen sekä resursoinnin seuranta vuosittain laadittavan ympäristötilinpäätöksen muodossa varmistaa ajankohtaisen tiedon ja valmentaa organisaatiota kohtaamaan paremmin tulevia ympäristöhaasteita. Kaupunki ei toimi ympäristöasioissa kuitenkaan yksin vaan alueella on monia ympäristövastuullisia toimijoita. Yksi hieno esimerkki on Vesijärvi, jonka vesien äärelle kaupunki on kasvanut. Sen hoidon ja suojelun tukijaksi on halunsa ilmoittanut joukko kuntaorganisaation ulkopuolisia toimijoita, lähinnä elinkeinoelämän edustajia! Lisäksi monet yksittäiset kansalaiset toimivat talkoohengessä lähiympäristön parantamiseksi tai muuten ympäristöystävällisesti arkipäivässään.

Lahdessa 5.6.2007

Mika Mäkinen
va. Kaupunginjohtaja

Kari Porra
Ympäristöjohtaja

13.3.2006

Valtuuston päätös §51

Lahden kaupunkikonsernin ympäristöpolitiikka ohjaa kaupungin toimialojen, liikelaitosten ja yhtiöiden toimintaa ympäristöasioissa. Ympäristöasioiden hoito on osa hyvää taloudenpitoa ja toiminnan jatkuva parantaminen takaa, että Lahti on ympäristöasioiden ja kestävä kehityksen edistäjänä edelläkävijöiden joukossa. Ympäristöpolitiikan toteuttamista seurataan ja siitä raportoidaan lahtelaisille, kaupunginhallitukselle, kaupunginvaltuustolle ja eri sidosryhmille. Ympäristöpolitiikka toteuttaa osaltaan kaupunginvaltuuston 20.6.2005 hyväksymää Lahden kaupungin strategiaa.

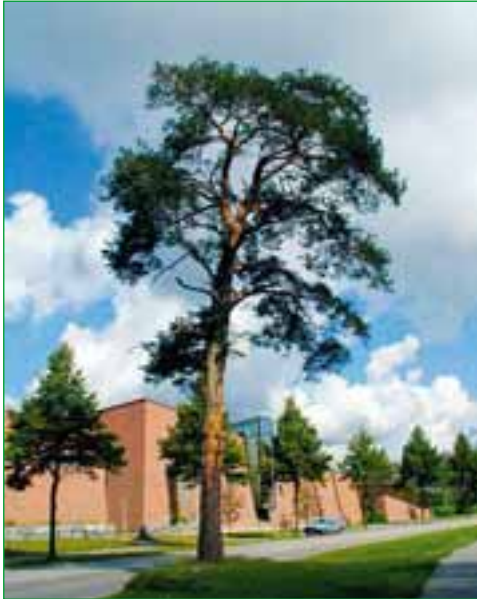
Lahden ympäristöpäämäärät, joiden toteuttamiseksi kaupungin toimialat, liikelaitokset ja yhtiöt asettavat toimintaansa soveltuvia yksityiskohtaisempia ympäristötavoitteita:

- Ympäristön viihtyisyyttä ja terveydellistä laatua parannetaan
- Ympäristökuormitusta vähennetään
- Luonnonvarojen kestävä käyttöä edistetään
- Ympäristön maisema- ja kulttuuriarvoja vaalitaan
- Pohjavesien laatu ja määrä turvataan
- Järvien virkistys- ja luontoarvoja vaalitaan
- Luonnon monimuotoisuutta suojellaan
- Ympäristöklusteria kehitetään
- Ympäristöasiat kytketään osaksi opetusta kaikilla kouluasteilla
- Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia lisätään

Toimialojen johtajat ja liikelaitosten sekä yhtiöiden toimitusjohtajat vastaavat ympäristöpolitiikan toteuttamisesta omissa organisaatioissaan. Konsernin työntekijät ja luottamushenkilöt ovat tietoisia omasta vastuullisesta roolistaan ympäristöasioissa. Ympäristöpolitiikan toteuttaminen sisällytetään kaupunkikonsernin yksiköiden toimintajärjestelmiin. Päätöksenteon kaikilla tasoilla tarkastellaan päätöksen vaikutuksia ympäristöpäämääriin. Lahden kaupunkikonserni toimii yhteistyössä asukkaiden, yritysten, järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa yhteisen ympäristön hyväksi.

LAHDEN YMPÄRISTÖPÄÄMÄÄRÄT JA SEURANNAN TUNNUSLUVUT

Lahden ympäristötilinpäätös 2006 esittelee ympäristön tilaa ympäristötunnuslukujen ja sanallisen selostuksen muodossa. Tilinpäätös julkaistaan vuosittain ja se kuvaa Lahden ympäristöpolitiikan toteutumista. Tilinpäätöksen otsikointi vastaa ympäristöpolitiikan (kaupunginvaltuusto 13.3.2006) päämääriä. Tunnuksien säännöllinen seuranta yhdessä tiedostossa on aloitettu ympäristötilinpäätöksen muodossa vuodesta 2002. Ympäristötilinpäätökseen on kuvattu pidemmän ajan muutosta ympäristön kannalta eri värisillä nuolilla. Vihreä nuoli tarkoittaa ympäristön kannalta positiivista muutosta, punainen negatiivista ja sininen ei suurta muutosta. Tilinpäätökseen on koottu kaupunkikonsernin ympäristötoiminnan tuotoja ja kustannuksia. Ympäristötilinpäätös on koottu kaupunkikonsernin yhteistyönä.

Ympäristön viihtyisyyttä ja terveydellistä laatua parannetaan

Ympäristön terveydelliseen laatuun ja viihtyisyyteen Lahdessa vaikuttavat esimerkiksi keskustan ilmanlaatu, sisäilmanlaatu ja melu. Liikenteen päästöt vaikuttavat erityisesti keskustan ilmanlaatuun. Ilmanlaadun kannalta huonot päivät johtuvat pääosin kevään katupölystä. Katujen tehokas ja nopea puhdistaminen vähentävät kevätpölyhaittoja. Haittoja on pyritty minimoimaan yhteistyössä Kunnallistekniiikan kanssa.

Lahden kaupungin terveysturvontaa saa vuosittain noin 200 tarkastuksiin johtavaa valitusta sisäilmanlaadusta. Suurin syy huonoon sisäilmanlaatuun ovat mikrobit, kuten home, sekä orgaaniset hiilivedyt ja huono ilmanvaihto. Huono sisäilmanlaatu aiheuttaa tuntuja kustannuksia sairaspölysaoloina ja rakennusten korjauskustannuksina. Liikenteen kasvun myötä melusta on muodostunut kasvava ympäristö- ja terveyshaitta Lahdessa. Melua torjutaan suunnittelun ja melusuojausten avulla, joita on toteutettu vilkasliikenteisten väylien varressa.

Seurannan tunnusluvut	2006	2005	2004	Pidemmän ajan muutos ympäristön kannalta	
Päivien lukumäärä, jolloin ilmanlaatu on ollut huonoa, vrk	10	15	16	14 2002	➔
Melualan tonttien %-osuus kaavoitetuista omakotitonteista	2	3	11		➔
Melualan asuntojen %-osuus kaavoitetuista kerrostaloneliöistä	0	41			

Ympäristökuormitusta vähennetään

Energiantuotannon määrä ja siitä aiheutuvat päästöt ovat riippuvaisia ulkolämpötilasta, valtakunnallisesta energian tarpeesta ja sähkönhankintatilanteesta. Hiilidioksidipäästöt energiantuotannossa ovat lisääntyneet, koska Kymijärven voimalaitos tuotti vuonna 2006 enemmän sähköä kuin edellisenä vuonna. Hiilidioksidipäästöt ovat kasvihuonepäästöjä, joiden vähenemiseen Lahdessakin pyritään.

Loppusijoitettavan yhdyskuntajätteen eli kaatopaikkajätteen määrä asukasta kohden on edelleen hieman vähentynyt. Loppusijoitettavaksi yhdyskuntajätteeksi lasketaan kotitalouksien, kaupan, laitosten ja pienyritysten kaatopaikkajäte. Kaatopaikkajätteen syntyä on ehkäisty ympäristötietoisuuden lisäämisellä, lajitteluneuvonnalla, maksuohjauksella ja kierrätyskeskusten palveluilla.

Lupaehtojen edellyttämät puhdistusvaatimukset täyttyivät jäteveden puhdistuksessa. Vuonna 2006 lupaehdot tiukentuivat biologisen hapenkulutuksen osalta ja kokonaistypen poistovaatimus tuli voimaan Kariniemen lisäksi myös Ali-Juhakkalan puhdistamolla.

Seurannan tunnusluvut	2006	2005	2004	Pidemmän ajan muutos ympäristön kannalta	
Kaupungin virastojen ja laitosten tuottaman kaatopaikkajätteen määrä, t	1198	1170	1173	1304 2001	➔
Loppusijoitettavan yhdyskuntajätteen määrä / asukas, kg	226	229	229	234 1999	➔
Hiilidioksidipäästöt energian tuotanto ja teollisuus, t	1 092 300	741 600	1 026 600	691 300 1997	➔
Typenoksidien päästöt, liikenne, t	630	690	740	1 151 1997	➔
Puhdistamojen kautta tulevat fosforipäästöt Porvoonjokeen, t	2,7	2,8	3,0	5,8 1997	➔
Puhdistamojen kautta tulevat typpipäästöt Porvoonjokeen (NH4), t	9,6	9,5	59,1*	28,8 1997	➔
Puhdistamojen kautta tulevat BHK7-päästöt** Porvoonjokeen, t	57,9	64,9	86	140 1997	➔

* Vuonna 2004 puhdistamoiden saneeraukset ja rankasateet vaikuttivat ammoniumtypen tuloksiin.

** Biologinen hapenkulutus osoittaa miten paljon veden lika-aineet kuluttavat hajotessaan vesistöistä happea.

Luonnonvarojen kestävä käyttöä edistetään

Yli puolet Lahden seudulla syntyvistä jätteistä saadaan hyötykäyttöön. Hyötyjätteeksi lasketaan paperi, pahvi, keräyskartonki, lasi, metalli, erilliskerätty energiajäte sekä erilliskerätty biojäte.

Uusiutuvien polttoaineiden ja energiajätteen käyttö energiantuotannossa on lisääntynyt lajittelujärjestelmien kehittyessä. Kaukolämpöön liittyneiden asukkaiden osuus on yli 90 % Lahden lämmitettävistä kiinteistöistä. Vuonna 2006 uusia kaukolämpöasiakkaita liitettiin 199 kpl ja maakaasuasiakkaita 25 kpl kaukolämpöverkkoon.

Vedenkulutukseen asukasta kohden lasketaan sekä asuksessa, teollisuudessa ja palveluissa käytetty vesi että sammutus- ja vuotovedet. Kerrostaloasukseen henkilökohtainen vedenkulutus vaihtelee 60 l ja 250 l välillä vuorokaudessa.

Seurannan tunnusluvut	2006	2005	2004	Pidemmän ajan muutos ympäristön kannalta	
Yhdyskuntajätteen hyödyntämistä, %	55 2005	56 2004	54 2003	34 1997	↗
Uusiutuvien polttoaineiden osuus energian tuotannosta, %	6,6	7,1	6,4	0 1997	↗
Veden kulutus, l/asukas/vrk	242	240	240	269 1997	↗
Sähkön kulutus, kWh /asukas vuosittain	- 2005	9 128 2004	9 109 2003	8 240 1997	↘
Sähkön ominaiskulutus kaupungin kiinteistöissä, kWh/r-m ²	17,2	16,8	16,8	16,2 1999	→
Lämmön kulutus kaupungin kiinteistöissä, kWh/r-m ²	47,9	47,2	47,9	49,9 1999	→
Ympäristönäkökohdat huomioitu tarjouspyynnöissä, %	8	7	5	11 2003	→
Ajoneuvoliikenteen suhteellinen muutosindeksi *	108,9	108,1	107,7	100,0 2000	↘
Julkisen liikenteen käyttäjämäärä, matkaa/asukas vuosittain	54	55	53	67 1997	↘
Yhdistetyt jalankulku- ja pyörätiet, km	365	354	351	344 2001	↗
Autoistuminen, henkilöautojen määrä/1000 as	451	438	423	387 2001	↘

* Ajoneuvoliikenteen suhteellisissa muutosindeksissä on Lahdessa kymmenen eri kohdetta, joiden liikennemääriä seurataan

Sähkön kulutuksen kasvu on jatkunut pidemmällä aikavälillä valtakunnallisesti noin kahden prosentin kasvuvauhtia. Sähkön kulutuksen kasvu liittyy yleiseen kulutuksen kasvuun. Tietoja sähkön kulutuksesta vuonna 2005 ei ole saatavilla.

Kaupungin energiankulutus koostuu käytetystä lämmöstä, sähköstä ja vedestä. Kaupunki on tehnyt KTM:n kanssa energia- ja ilmastopimuksen energiansäästötoimenpiteiden toteuttamiseksi. Kaupunki toimii aktiivisesti energia- ja materiaalitehokkaiden hankintojen kehittämiseksi, mutta suurimpien hankintojen osalta ympäristöasioiden huomioimisessa olisi vielä parantamisen varaa.

Lahden liikenteen kehitys vastaa valtakunnallista toteutumaa. Henkilöautoliikenne kasvaa jatkuvasti, mutta joukkoliikenteen matkustajamäärä on vähentynyt hiljalleen pidemmällä aikavälillä. Kevyen liikenteen väylien määrä lisääntyy hieman vuosittain.

Ympäristön maisema- ja kulttuuriarvoja vaalitaan

Lahdessa rakennetun ympäristön maisemaan, viihtyisyyteen sekä kulttuuriarvojen säilymiseen vaikuttavat liikenteen kasvu, tiivistysrakentaminen sekä kaupan ja elinkeinorakenteen nopeat muutokset. Maisemalliset, kaupunkikuvalliset ja kulttuuriset luonnonarvot pyritään ottamaan huomioon maankäytönsuunnittelussa. Suojellut arvokkaat alueet on pyritty suojaamaan asemakaavoilla hyvin varhain, mistä syystä rakennetun ympäristön suojelualue ei ole enää kasvanut lähivuosina. Lahdessa kaavoitettuja puistoja on 1888 ha ja asemakaavamääräyksin suojeltuja tontteja 961 kpl.

Seurannan tunnusluvut	2006	2005	2004	Pidemmän ajan muutos ympäristön kannalta	
Puistojen ja viheralueiden osuus asemakaavoitetuilla alueilla, %	28	28	28	22 2001	↗
Asemakaavamääräyksillä suojellut arvokkaat alueet, tonttien lukumäärä	961	950	928	60* 1983	↗
Suojeltavat rakennukset, lukumäärä	85	61	56	3 1979	↗
Perinnemaisemat, ha	26,6	26,6		26,6 1995	→

* Tapanilan omakotialueen kaava

Pohjavesien laatu ja määrä turvataan

Pohjaveden paremman laadun turvaamiseksi raakavettä tarkkaillaan pohjavedestä, pohjaveden muodostumisalueilla ja vedenottamoilla. Vuonna 2006 otettiin käyttöön uusi valvontatarkkailuohjelma, johon on keskitetty sekä terveys- että ympäristöviranomaisten edellyttämä vedenlaadun ja ympäristön tarkkailu. Vuonna 2006 otetut verkostovesinäytteet täyttivät talousvedelle asetetut laatuvaatimus- ja suositusarvot.

Launeen vedenottamalla ja Urheilukeskuksen vedenottamon toisessa kaivossa on edelleen jat-

kettu puhdistuspumppausta torjunta-ainejäämien vuoksi. Vertailtaessa eri vuosien tuloksia toisiinsa, havaitaan pohjavesiesiintymissä tapahtuneen pientä likaavien aineiden vähentymistä. Siten pitkäjänteinen pohjaveden suojelutyö on tuottamassa tulosta parantuneena pohjaveden laatuina.

Pilaantuneita maita koskevat päätökset tehdään Hämeen ympäristökeskuksessa. Pohjavesien laatua ja maaperää uhkaavat öljytuotteet ja muut kemikaalit kuten torjunta-aineet ja liuottimet.

Seurannan tunnusluvut	2006	2005	2004	Pidemmän ajan muutos ympäristön kannalta	
Pohjaveden sähkönjohtavuus, Urheilukeskus, µS/cm	217	216	278	255 1997	→
Pilaantumisen vuoksi käytöstä poissa oleva vedenottokapasiteetti, %	15	15	20	0 2000	↘
Pilaantuneiden maiden puhdistamisesta tehdyt päätökset	9	6	8	11 2001	→

Järvien virkistys- ja luontoarvoja vaalitaan

Vesijärvi-projektissa on jatkettu vuonna 2006 konkreettisia vesiensuojelutoimenpiteitä koko valuma-alueella. Vesiensuojelua, kunnostustöitä ja hoitokalastusta on toteutettu laajalti. Jätevesitarkastuksia on tehty Asikkalassa, Hollolassa ja Nastolassa. Enonselän kuntoon on kiinnitetty huomiota kalastustuksiin ja hoitokalastuksella. Enonselän kesäinen happitilanne oli huono, mutta pahoja leväongelmia ei kuitenkaan esiintynyt. Hoitokalastustoiminta on vähentynyt hieman aiemmasta projektihoitoksen rajallisuuden ja sääolosuhteiden vaihtelevuuden vuoksi.

Lahden seudun muita järviä hoidettiin Päijät-Hämeen järvien kuormituksen pienentämisen hankkeen toimenpitein. Erityistä huomiota kiinnitettiin järviin laskevien ojien kuormituksen leikkaamiseen laskeutusaltaita ja kosteikkoja rakentamalla.

Uusien asuuntoalueiden rakentaminen ja huilvesien viemärinti aiheuttavat merkittävän lisän Alasenjärveen ja Kymijärveen päätyvään ravinnekuormitukseen. Suurimpia sadevesiviemäreitä ei johdeta enää suoraan järveen, vaan niiden vedet käsitellään laskeutusaltaita ja kosteikoissa. Vesistöjen ja ojien veden laatua seurataan näyttötoilla. Lisäksi toteutetaan hoitotoimenpiteitä, joilla estetään rantarakentamisen haitallisia vaikutuksia.

Seurannan tunnusluvut	2006	2005	2004	Pidemmän ajan muutos ympäristön kannalta	
Vesijärvi, Enonselän levämäärä Klorofylli a:n maksimimäärät, µg/l	16	13	20	12 1995	↘
Vesijärvi, Enonselän näkösyvyys, m	1,8*	2,2	2,3	3,5 1995	↘
Alasenjärvi, näkösyvyys, m	3,1	3,0	3,3	4,6 1995	↘
Vesijärven hoitokalastussaalit, t	111	184	159	125 1995	↘

* Vuoden 2006 tunnusluku on elokuulta, kun aiemmat näkösyvyydet on laskettu vuoden keskiarvoina.

Luonnon monimuotoisuutta suojellaan

Lahden kaupunkimetsien hoidossa on painotettu virkistys- ja suojeluarvoja, jotka mahdollistavat myös luonnon monimuotoisuuden suojelun. LUMO-kohteista (luonnon monimuotoisuus) n. 300 on koottu tietokantaan, joista noin 80 avattiin kaupunkilaisten käyttöön vuonna 2006. EU -direktiivilajien (esim. liito-orava) kartoituksia jatkettiin. Vuonna 2006 Linnaistensuon suojelualueen pitkospuut uusittiin ja Pesäkallion luonnonsuojelualueen opastaulut kunnostettiin. Kaupungin metsiä hoidetaan FFCS ja FSC sertifikaattien edellyttämällä tavalla. FSC sertifikaatti myönnettiin kaupungille 2005.

Seurannan tunnusluvut	2006	2005	2004	Pidemmän ajan muutos ympäristön kannalta	
Luonnonsuojelulain nojalla rauhoitetujen alueiden %-osuus maa-alasta	2,7	2,7	2,7	1,9 1995	↗
Luonnonsuojelulain nojalla rauhoitetut alueet kaupungin omistamilla mailla, ha	365	365	362	256 1995	↗
LUMO-kohteet Lahdessa, ha	700	700	700	500 1995	↗
Luontotyypikohteet, ha *	17,5	17,5			

* Luontotyypikohteilla tarkoitetaan luontotyyppisiä, joiden luontainen esiintymisalue on pieni tai ne ovat vaarassa hävitä Euroopan yhteisön alueelta.

Ympäristöklusteria kehitetään

Lahden alueen elinkeinostrategia vuosille 2005-2008 painottaa ympäristöosaamisen keskeisyyttä eri koulutus- ja tuotantoalojen kehittämiskohteena. Lahden Alueen Kehittämissyhtiö Oy:n klusterityössä priorisoidaan ympäristöklusteri keihäänkärkiklusteriksi.

Alueellisen kehittämistyön tavoitteena on saada Päijät-Häme tunnetuksi kierrätyksen, polttoteknologian sekä maaperä- ja vesistöekologian kansainvälisen tason liiketoiminnan sekä tutkimuksen ja koulutuksen keskittymänä.

Päijät-Hämeessä on monipuolista ympäristöalan koulutusta ja tutkimustoimintaa. Merkittävä rooli ympäristöklusterin kehittymiseksi on oppilaitoksilla ja Lahden tiede- ja yrityspuistolla. Ympäristöalan koulutuspaikkojen määrä Lahdessa on ollut kasvussa viimeisen 10 vuoden ajan. Ympäristöalan koulutusta tarjoavat Lahden ammattikorkeakoulu, Helsingin yliopiston ympäristöekologian laitos, TKK: n Lahden keskus ja Koulutuskeskus Salpaus.

Seurannan tunnusluvut	2006	2005	2004	Pidemmän ajan muutos ympäristön kannalta	
Ympäristöklusterin liikevaihto (energia, jätehuolto, maaperä, vesi ja muut) M €	378 2005	299 2004	255 2003	222 2002	↗
Ympäristöklusterin työpaikat	1791 2005	1677 2004	1601 2003	1476 2002	↗
Ympäristöalan koulutuspaikat, opiskelijat / v	413	358	357	47 1997	↗

Ympäristöasiat kytketään osaksi opetusta kaikilla kouluasteilla

Ympäristöasiat sisällytetään kasvatukseen jo päiväkodeissa, joissa ympäristöasiat otetaan osaksi jokapäiväistä toimintaa. Ympäristöasioiden koulutus jatkuu läpi koko peruskoulun. Kouluilla ja päiväkodeilla on oma ympäristöohjelma ja ympäristömerkintä Vihreä lippu, jolla pyritään kohti ympäristöystävällisempää arkea, ympäristökasvatustyön pitkäjänteisyyteen sekä lasten ja nuorten osallistumiseen. Lahdessa Kivimaan ala-aste sekä Salinkallion yläaste ja lukio ovat saaneet Vihreän lipun käyttöoikeuden. Ympäristökasvatusta on toteutettu lisäksi lapsiryhmille sekä kasvattajille parantamalla

ympäristötietoja, -taitoja ja -valmiuksia Ympäristökoulu Ekoteon toimesta, jonka resurssit ovat riippuvaisia hankerahoituksesta.

Asukkaille tehtävä jäteneuvonta on pienentynyt hieman 2000 – luvulla. Jätteiden lajittelujärjestelmään ei ole tullut suuria muutoksia sen jälkeen, kun omakotitalot tulivat energiajätteen lajittelun piiriin vuonna 2000. Myöskään uusia kuntia ei ole liittynyt Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy:hyn sen jälkeen, kun Nastola tuli mukaan vuonna 2002.

Seurannan tunnusluvut	2006	2005	2004	Pidemmän ajan muutos ympäristön kannalta	
Vihreä lippu koulut ja päiväkodit, lkm	3	3	2	1 2000	↗
Ympäristökoulu Ekoteon osallistujat	2369	1 597	185	2 750 2001	→
Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy:n jäteneuvonnan tulos, €/asukas	1,04	1,11	1,22	1,39 2000	↘

Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia lisätään

Asukkaiden osallistumismahdollisuuksia edistetään asukastilaisuuksissa ja kyselyin. Maankäytön suunnittelun asukastilaisuudet ovat vähentyneet, mutta tietoa on saatavilla muilla keinoin. Kaikki kaavat ovat nähtävissä alueen kirjastoissa ja pääkirjastossa sekä internetissä on hyvin tietoa asukkaille. Kaava-asioissa internetissä on asioitu vuosina 2005 ja 2006 yhteensä 14 580 kertaa, joista yksittäisissä kaavoituskohteissa 2 616 kertaa.

Asukkaiden avulla. Kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia lisätään "Vanamo - Päijät-Hämeen kestävä kehityksen keskus" -hankkeessa (v. 2004 – 2007), joka tukee alue- ja virkamieskummitoimintaa sekä muuta paikallista ympäristötoimintaa. Lahtelaisen nuorison osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiin on keskittynyt Aivovalta – hanke (v. 2002 – 2007). Lahden kaupunki osallistuu "Kuntien demokratia-tilinpäätös" – hankkeeseen (v. 2004 – 2008). Kansalaisvaikuttamisen haasteita edistetään kansalaisvaikuttamisen kehittämisohjelmalla.

Lahden kaupunki parantaa kaupunkilaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia erilaisten pro-

Seurannan tunnusluvut	2006	2005	2004	Pidemmän ajan muutos ympäristön kannalta	
Maankäytön suunnittelun asukastilaisuuksien määrä, kpl	11	23	52	49 2000	↘
Asukaskyselyiden tyytyväisyysprosentti, tekniset palvelut, %	67	68	67	72 1998	→
Patinan ympäristöneuvonnan asukastilaisuuksien määrä, kpl	75	57	41	53 2001	↗

Lahden kaupunkikonsernin ympäristötoiminnan tunnuslukuja v. 2006

Ympäristötuotot	tuhatta euroa	Yhtiö / toimiala
Jätevesimaksut ja ympäristötuottojen laskennallinen osuus vesimaksuista	10 851	LV Lahti Vesi Oy
Ympäristökulut		
Puhdistamoiden ja verkostojen käyttö- ja kunnossapitokulut, vesiensuojelu, ympäristöperusteiset maksut ja verot, ympäristötutkimuskulut, ympäristöperusteiset korvaukset, ympäristöjohtamisen kulut, muut	5 045	LV Lahti Vesi Oy
Meluusteiden suunnittelu	2,4	Lahden kaupunki
Pilaantuneiden maa-alueiden saneeraus ja tutkimus	1 385	Lahden kaupunki
Ympäristökulut	603	Lahti Energia Oy
Ympäristöinvestoinnit		
Jätevesien johtaminen, jäteveden puhdistus, vesijohtoverkon saneeraus, pohjavesiputket	5 941	LV Lahti Vesi Oy
Meluusteiden rakentaminen	183,3	Lahden kaupunki
Kaukolämpöverkon korjaaminen	604	Lahti Energia Oy
Kujalan jätekeskuksen väkevien vesien tasausaltaan rakentaminen	504	Päijät-Hämeen jätehuolto Oy, LV Lahti Vesi Oy, Kujalan komposti Oy

LAHTI

Lisätietoja

Lahden seudun ympäristöpalvelut

Vesijärvenkatu 11 A, 15141 LAHTI

Kari Porra

kari.porra@lahti.fi

Mervi Virtanen

mervi.virtanen@lahti.fi

puh. (03) 814 3226

www.lahti.fi

Kuvat: Lakes - Lahden Alueen kehittämissyhtiö Oy
sekä eri toimijatahojen arkistot

Lahden ympäristötilinpäätös 2006

ISBN 978-951-849-614-7

Sarja 5/2007

Painotuote
441 042

Markprint Oy, Lahti, 2007